



Henrici Cuickii Ruraemundensis Ad Mauritium Comitem Nassavium paraenetica epistola

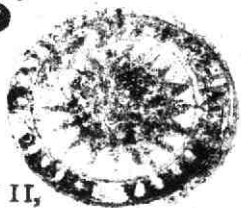
<https://hdl.handle.net/1874/9417>

HENRICI CVICKII
RVRAEMVNDENSIS
Ecclesiæ Episcopi

AD

MAVRITIVM COMITEM
NASSAVIVM

PARAENETIC^A
EPISTOLA.



LOVANI,
APVD IOANNEM MASIYM,

M. D. XCIX.

*Ista Reuerendissimi Domini Henrici Cuyckij Ruræ-
mundensis Episcopi ad Mauritium Comitem
Parænctica, quod omnium reformatæ, aut verius
deformatæ dixerim, Religionis hominum vanitatem
manifestè solideq; coarguat, digna est qua ad multo-
rum instructionem euulgetur. Pridie Calend. Aprilis,
Anno Dn. nostri 1599.*

Guiliel Fabricius Apostolicus ac
Regius librorum Censor.

LECTORI.



Erissima illa B. Leonis sententia est: Lco ser
 Non in solo opere virtutum, sed et ne s. de
 iam in tramite fidei, angustam & tali Don
 arduam esse viam qua ducit ad vi-
 tam: & magni laboris esse magni q̄
 discrimini, inter dubias imperito-
 rum opiniones & verisimiles falsi-

tates, per vnam sana doctrina semitam inoffensis semper
 gressibus ambulare: & cum vndique se laquei erroris op-
 ponunt, omne periculum deceptionis euadere. Ad hoc ma-
 xime tempra referri hoc potest: quando nō vnus, sed mul-
 tiplex deuatium error est. Caluinum alij, alij Lutherum,
 alij Mennonem sequuntur: & horum Secta in plures alias
 dissecta sunt. Sed quemadmodū in erroribus ipsis gradus
 quidam reperuntur; vt à veritatis doctrina alius alio re-
 motior sit; ita errantes quoq; homines non in pari semper
 offensionis gradu collocandi sunt. Id quod acris illa Cbri-
 sti ad Bethsaidam, Corozaim, & Capharnaum dicta ob-
 iurgatio coarguit: Si in Tyro & Sidone facta essent vir-
 tes qua facta sunt in vobis, olim in cinere & cilicio pœ-
 nitentiam egissent. Veruntamen dico vobis; Tyro, Sidoni,
 & terra Sodonorum remissus erit in die iudicij quā vō-
 bis. Et si ergo non sit abbreviata manus Domini vt nequeat
 saluare; & possit ille induratisimos quosque ad lucem ve-
 ritatis adducere, qui de lapidibus suscitare potest filios A-
 braba; facilius tamen proniorque illorum reuocatio est,
 qui nescientes, & à praua seducti institutione in labyrinthum erroris ingressi; ideo in errore perseverant, quia du-
 cem nullum habent, qui deuios errantes q̄, commonstrata
 luce veritatis, reducat. Eiusmodi virum aliquem sape-

Matth. II.

numero optavi, qui Maurilio Naffauro, ignoranter in errore abducto, ducatum praberet; ac è tenebris illis Calumnificis, quibus præstrictos oculos habere dicitur, ad catholica veritatis lucem educeret. Quod cum à nemine hætenus tentatum audissem, & hanc, quam epistola prodit, nactus fuissim occasionem; putavi à me prætermitti non debuisse. Optatum tamen fructum mihi nec arrego nec promitto: sed oro misericordem Deum, qui nos de tenebris recavit in admirabile lumen suum; ut sua lucis radios in Mauritium, & eos omnes qui à luce veritatis seducti, hanc lecturi sunt epistolam, diffundat; maximè verò in illos qui per Geldriam, Hollandiam, Frevinciam Vltrajectinam, Transiselandiam, Frisiam, Zelandiam, in perfidia hæretica vel nati sunt; vel civili hoc durante bello, adoleverunt. Nam etsi nullus sit desperata salus; horum tamen ut excusabilior est error, ita facilior quoque est ab errore reditio. Sed qui in catholica baptizati Ecclesia, & catholica semel fide imbuti, verbum veritatis audierunt; & è nobis egressi, tenebras dilexerunt magis quam lucem; illi aut redeant rarissimè, aut non nisi resipiscere se fingunt; & mox contrario impulsu vento, in suas tenebras revoluuntur. Huc ergo meum studium in hac Parænetica epistola respexit: quam soli antea Maurilio Comiti scriptam, missamq; amicorum hortatu, in lucem profero: ut fructus quem inde expecto, Deo largiente, ad plures possit dimanare.

EPISTOLA.

3



AEPE antehac, Illustris ac generose Comes scribere ad te, & de ijs rebus instruere volui, quæ ad æternâ tuâ pertinent salutē: sed duo me remorabantur, alterum quod scribendū

deesset occasio; alterum, quod ambigerem, an à Sacerdote catholico scriptam, missamq; epistolâ, lectione dignareris. Sed iam nactus occasionem, vt de altero non diffidam, facit, humanitatis tuæ, multorum ore deprædicata opinio. Arrepto igitur calamo, & illa seposita dubitatione, ad exarandam Latinam hanc epistolam (quod Latinè callere te intelligam) me contuli; cum ea fiducia, quod quæ ab animo candido, tuique lucrandi studioso epistola scribitur, hoc saltem merebitur apud Celsitudinem tuam vt inspiciatur, legaturq;: fortasse etiam, vt cum seria ruminacione, secundo ac tertio lectio repetatur. Scribendi occasionem primo loco aperiam, deinde rem ipsam aggrediar. Audio in manus tuas, quasdam meas nuper hinc Grauia missas venisse literas; quibus inter alia scribebam, sperare me, Neomagensem ciuitatem suo Principi propediè reddendam esse: & hoc me vehementer optare; vt quæ illic conculcata iacet catholica religio, ministerio nostro possit redintegrari. Quod vbi Ta. Cels. legisset, dicebaris excauduisse: & cum deinde à Rurẽmundesi Episcopo scriptas illas literas cognouisses, quasi ira percitus dixisse, quod in crucẽ Neomagi me acturus esses. Hęcine iusta tantę of-

fensionis causa tibi videtur? An non licet Episcopopoptare, vt cōmendatis sibi à Deo ouibus, quæ à veris, & salutaribus pascuis deuiauerunt veri Pastoris officium possit præstare? Si licuit Ordinibus istis, male profecto vnitis & confœderatis, alienum inuadere; & Neomagum, quæ ducis Geldriæ ciuitas est, aliaq; loca, sui Principis imperio subducere, & ad indebitam cogere obedientiam, si Venlonam quoq; ex insidijs nuper tentare & aggredi: si Turæ etiam Cels. superiore anno optare licuit, quod vniuersû superioris Geldriæ tractum cum Grauiensi oppido in tuam redacturus esses potestati: mihi nō licebit, sperare & optare, vt Neomagum (quod diœcesis nostræ pars vna est) suo legitimo Principi, & Ecclesiæ Catholicæ, cui subtractum est, restitatur? Hocine tantum, & tâto supplicio dignum crimen? Non licuit ergo mihi dolere tot animas Neomagenses, Christi sanguine redemptas; sed ab huius temporis Nouatoribus seductas, in perniciem indies ruerre? Nōne in me ille erga Neomagenses meos, atque vtinā meos, & omnes mihi creditas animas zelus esse deberet, vt si vita, & sanguine meo salutem illarum redimere possem, absq; cunctatione facerem? Sed in me ego nec meritum nec robur martyrij agnosco: & scio non nisi à diuina dignatione expectari oportere. Et si Celsitudinē tuā propter illud à me declaratū desiderium (quod tantopere te offendit) contingeret (sux oblitam clementiæ) aliquid in me seuerius statuere vel animaduertere, non aliud dicturus essem, quam quod sextus ille inter Machabæos fratres ad Tyrane

rannum dicebat: Noli frustra errare: Nos enim propter nosmetipsos hæc patimur peccantes in Deum nostrum, & digna admiratione facta sunt in nobis: Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod contra Deum pugnare tentaueris. Quid ni ergo deplorem Neomagense illud, ab annis aliquot illatum, & huc usque perdurans sacrosanctę religionis excidium? Saxeus ille, & ferreus, plane. que occæcatus, qui hoc animarum dispendium nesciat æstimare, & nesciat deflere. Vi & armis ea res procurata est: Scio: sed quo iure? Quo etiam iure cedere iussa fides illa auita, quæ tot annorum centurijs illæsa illic steterat, & inuiolata? In ipsis altaribus Neomagenibus reperta sunt literarum monumenta; è quibus illorum consecratio, ad septingentos usque annos referri potuit. Vbi tunc erat nouatorum huius temporis perfidia? Vbi Lutherana, Calviniana, Mennonistica aut (sicut noua, & hæctenus inusitata nomenclatura nunc uocitant) ubi reformata tunc erat religio? Et quænam mutata hæc nuncupatio? Cur nunc erubescunt appellari nominibus progenitorum suorum Lutheri, Caluini, Svinglij, Mennonis? si religio ista reformata est, à quo alio, si non ab illis autoribus reformatio illa processit? Quomodo ergo tanquam ingrati filij, Pseudoapostolorum suorum titulos, in quibus antea gloriabantur, nunc refugiunt? Sed quid? reformari religio potest? Non nego equidem religionem & fidem antiquari in ijs, in quibus emortua est & uiuis destituta operibus: & quanto uicinius ad seculi consummationem acceditur, tanto ma-

gis semper contabescet, & rarefcet ea, quam Apostolus per dilectionem operantem vocat fidē: eo nēpe tēpore, quando abundabit iniquitas, & multorū refrigescet caritas: vt non immeritō à Christo in Euangelio sit dictum, Cū venerit filius hominis, putas inueniet fidem super terram? id quod non de qualibet, sed de viua tantummodo fide intelligi debere (cuius longē maxima illo tempore raritas erit) B. Augustinus edocuit. At fides in seipsa, vna eademq; semper secundum omnes sui partes, nec additione aliqua accrescere, nec detractiōe diminui potest. Talem igitur reformationem, qualem isti fingunt reformatores (qui multa ex his quæ ad fidē pertinere antiquitas semper docuit & credidit, à fidei integritate detruncāt) fidei vnitas repudiat Specioso igitur, sed prorsus vano, ac mendaci reformationis titulo, tanquam externo ouium indumento se vestiunt; sed intrinsecus sunt lupi rapaces, qui à catholica, & orthodoxa fide hoc tempore recedunt: idque eo cōsilio faciunt, ne putentur nouitiam adferre fidem; si eam doceant, quæ à Caluino, Luthero aut Mennone nomen accepit: tum etiam quod videant illos ipsos falsitatis Antesignanos ac Duces, non solū mutuis inter se opinionibus, atq; odijs conflictari, sed cum seipsis etiam dissidere. Si ergo (vt ad Neomagenes nostros redeamus) Orthodoxa, & catholica fides, vltra septingentos, & amplius annos, constanter illic fundata, & credita fuit; quo iure à nouitia, & nuper nata fide, quæ centesimum nondum suæ ætatis annum attigit, profligari potuit? nā talis ea est, quæ,

August. epist.
3 de vni-
te eccl. c. 15.

Matth. 7.

proscripta fide Catholica, Neomagi nunc annun-
 ciatur. Proferantur libri, monumenta, scripta
 Doctorum qui reformatam istam religionē an-
 te annos centum, verbo, aut scripto tradiderunt.
 Ante ducentos trecentos, quadringentos, sexcē-
 tos annos nihil de ea erat auditum: quantoq; al-
 tius ascenditur, tanto est ignotior. Nostræ verò
 religionis per singulas annorum centurias, ab eo
 tempore quo Christus primum hic agnitus, &
 prædicatus fuit, documenta & testimonia nos
 proferimus: altaria, Ecclesias, Missarum vsum,
 Missarum foundationes innumeras, scriptores sa-
 cros, profanos, sacerdotes, & Episcopos quos ab
 illo tempore nō interrupta serie deducimus, quo
 Neomagi, Ultraiecti, per vniuersam Frisiam, &
 Hollandiam, Christi Euangelium primum est
 annūciatum: hoc est ab eo tempore, quo Belga-
 rū Apostoli V Vilibrordus, Zvvidbertus, Acca,
 V Vigbertus, V Vilibaldus, V Viniboldus Lebu-
 inus, duo Evvaldi, V Verēfridus, Marcellinus, &
 Adalbertus; duodecim scilicet Dominici gregis
 arietes, ad Christum hic prædicandum (vti Beda
 scribit) missi, & ante illos Lambertus, & Huber-
 tus, V Viro quoq; Plechelmus, Otgerus & alij nō
 pauci, omnes à Romana, & Apostolica sede acce-
 pta autoritate, superstitione gentilitia, & idolola-
 trica submota, Christi fidem & verā Eusngelij
 lucem Hollandis, Geldris, Frisonibus, Transise-
 lanis, Traiectensibus, Brabantis, & Zelandis intu-
 lerunt. Dicant iā Nouatores, & reformatores isti,
 an verum fuerit illud Euāgelium, & vera Christi
 fides, quæ per Episcopos, & Sacerdotes illos præ-
 dica-

*Beda lib 5
 Ho cap 10.
 23. or 1
 3. cap. 27.*

dicata est, an non fuerit? Si non fuit vera fides, designent ergo tempus illud, quo & per quos vera Christi fides Belgio primum illuxit: an vero nuper demum Christi verum Euangelium hic annunciari ceptum, quando Lutheranorum, Calvinianorum, & Mennonistarum magistri, suarum opinionum monstra disseminare ceperunt. Si ab illis autoribus Christi fides primum allata est, & eo usque Belgium à vera Christi fide alienum fuit, proferat & illi suos autores, à quibus vel edocti, vel legitimè missi fuerunt. Si ante Lutherum in Saxonia, ubi Sanctus Episcopus Lutgerus, Christum ante octingentos annos prædicavit, nulla fuit vera Christi fides (eademque Genevæ de Caluino ratio est) unde ergo illi, & à quo missi? quando utroque in loco Catholici antea Episcopi præsidebant, quos illi legitimos & veros Christi ministros negant fuisse? Quomodo ergo, vel unde docendi autoritas in Lutherum, & Caluinum poterat deriuari, si non erat ibi vera Christi fides & vera Ecclesia? Sibi ergo autoritatem illam arrogauerunt, & quadrat in eos illud Prophetæ. Currebant, & ego non mittebam eos. Omnis potestas palam docendi, & prædicandi, visibiliter semper ab aliquo collata est, & conferri debet in eos, qui palam, & publicè sunt docturi: usque adeo, ut Christus ipse, Apostolis suis impartiri volens facultatem remittendi peccata, insufflauerit in eos, dicens: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Rursus docendi & baptizandi eis conferens potestatem, disertè dixit: Eun-

tes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Quid? Quod ipse Christus, etsi inuisibiliter in sua incarnatione vnctus à Patre & Spiritu sancto, prædicandi tamen munus non prius aggredi voluit, quam externo signo, & voce, à Patre, & Spiritu sancto missus esset, cælo patefacto, & Spiritu sancto in signo columbæ in eum illabente, ac Deo Patre contestante quod filius eius esset, quem audiri oporteret. Sed & illud ab omni ratione alienum merito videri debet, quod dicatur, nullam hic veram Christi fidem, nullam veram Ecclesiã fuisse, ab illo maxime tempore, posteaquã à paganismo, & impio deorum cultu, ad veri, ac viui vnus Dei cultum, omnis hæc Regio est conuersa; & Christus vbiq; locorũ agnitus & prædicatus fuit. Aui igitur nostri, proaui, atavi, & maiores omnes vsq; ad mille annos, etsi à paganismo declinauerint, à Christo tamen eiusq; Ecclesia catholica alieni omnes fuerunt, & omnes ad gehennam condemnati sunt. Sed vix mihi persuadeo Nouatores & Reformatores istos rem à vero tam abhorrentem asseruros esse. Audio tamen non deesse apud illos, qui maiores nostros asserant non fuisse salutis exortes; sed tanquam vnico hic talento ditatos, non nisi modicam quoq; remunerationem assecutos esse. Dicit hoc nequit. Aut enim veram & plenam Christi fidem in vera Christi Ecclesia tenuerunt, aut non tenuerunt. Si non tenuerunt, & non fuit illa vera Christi fides, quæ per Episcopos & Sacerdotes, proiecto idolorum cultu inuecta & huc vsque conseruata fuit, quam maiores nostri om-

nes ab annis 900. profecti sūt, omnes igitur in gehenna collocandi; cū non nisi vnica sit vera fides, si Apostolo creditur; & sine fide placere Deo idem ille Apostolus dicat esse impossibile. Si autem vera fuit illa fides quæ ab initio prædicata, & prioribus seculis à progenitoribus nostris credita semper fuit, Episcopi igitur & Sacerdotes, Christianæ fidei factores hic fuerunt, illi nempe quos antea nominauimus, eorumq; successores, qui eandem illam fidem continua serie, ac adhuc vsq; tempora perduxerunt; sicut è Traiectensi, Leodiensi, Colonensi, Monasteriensi ac alijs Episcopalibus sedibus, & his qui ordine in illis sederunt, meridiana luce clarius demonstrari potest. Quæ, per tot annorum spatia à primis illis Christianæ fidei factoribus accepta & indisruptè retenta vnus eiusdemq; religionis continuatio, nulla sui parte truncata, vitiata, aut mutilata, longè maximum ad veracis fidei comprobandâ certitudinem habet momentum: quando ij omnes, qui post V Vilibrordum, Lutgerum, Lambertū, in Ecclesia Belgica secuti sunt Episcopi, & sacerdotes, iisdē quibus illi vestigijs insistentes, prædicando, pascendo, sacrificando, & sacramenta ministrando, illam ipsam Christi religionē, summa fide incōcussam semper & tenuerunt, & tradiderunt. Non ignoro Reformatores istos, vt suæ reformationis titulū defendāt, dicere solere, Christi fidem hic quidem fuisse plantatam, sed à sua puritate declinasse, & proinde redintegrari debuisse: & cū definire tempus illud nequeant quo defectio illa fuit introducta; sensim aiunt eā in-

ualu-

Ephes. 4.
Hebr. 11.

ualuisse Dicant ergo vbinam illo tempore, quo
 fidei puritas labefactata est, doctrina illa fuerit,
 quã vel Calvinus, vel Lutherus introduxerunt?
 Vbinã erat doctrina Caluini, cū prædicante Lu-
 thero, nondum à catholica fide defecisset Calui-
 nus? Dicēt (scio) non defuisse, qui ita, vt Calvinus
 sentirent, & crederent, sed latuisse. Si latuerunt,
 vnde sciri potest extitisse? Nam quod latet, hoc ip-
 so quo latet, ignotum est; & tanquam nõ sit, ha-
 bendum, donec proditũ, detectumq; fuerit. Di-
 cant ergo Lutherus & Calvinus, in quibus angu-
 lis & latibulis suas doctrinas inuenerint, aut vnde
 eas extraxerint. Non enim sufficit dicere, atq; as-
 ferere doctrinas illas aliquãdo traditas creditasq;
 fuisse: sed demonstrandũ hoc est, vt fides verbo
 habeatur. Omnibus hoc æquẽ promptũ est dice-
 re: nec his tantum qui nunc prodierunt hereticis,
 aut seculis prioribus nos antecesserũt; sed omni-
 bus etiam qui post aliquando sunt secuturi, quã-
 cumquẽ tandem adferant doctrinam, affirmare
 hoc, non erit difficile, sed difficile & impossibile
 erit adstruere ac demonstrare. Si Calvinus vel
 Calvinianus quispiã, suam antea per fidiã extitisse,
 sed latuisse dicat; idemq; asserãt, & Lutherani,
 affirment quoq; Mennonistæ: si Lutherano non
 habeat fidem Calvinista, nec huic Mennonista,
 cur vni præ alio dicenti tantũ, sed non adstru-
 enti, fides adhibẽda? Temerarium igitur est hoc
 fuisse aliquando asserere, cuius nullum extet ve-
 stigium, & quod fuisse nequeat demonstrari. Nos
 fuisse negamus: qui fuisse aiunt, illis probãdi ne-
 cessitas incumbit: quod nunquã poterunt, si latu-
 isse

isse semper dicant suam doctrinam, nec sciant, v-
 bi, vel apud quos abscondita latuerit; ac proinde
 quod fuerit, quemadmodū penitus ignorant, ita
 neq; ostendere, aut testatum facere possunt. Et
 quomodo possent? Quidquid fuit Lutheranicæ,
 Calvinisticæ aut Mennoniticæ perfidiæ; ante ex-
 ortos illos falsitatis magistros, à quibus nuncu-
 patio illa processit, apud mortales nec auditū, nec
 creditum fuit; sed apud tenebrarum Principem,
 tantisper asseruatum; donec magistri illi, non ab
 alio quam à damone ipso edocti, & missi, non è
 latibulis, vel angulis mūdi huius (quos designare
 nequeunt) sed ex officina diaboli, in qua hæreses
 omnes cuduntur, nouitias illas doctrinas in mū-
 dum profèrent. Si ergo illi incognitas, & ab om-
 ni non hominū tantum, sed seculorum etiam o-
 mnium à Christo decursorum memoria inaudi-
 tas, & inter se dissidentes adferunt doctrinas, non
 est cur audiri debeāt, nec est cur se Apostolicam
 tradere doctrinam iactitent. Apostolica, & vera
 Christi fides non ab ipsis tantum Apostolis tra-
 di debuit; sed in Ecclesia quæ columna est, & fir-
 mamentum veritatis inde huc vsq; & vsq; ad se-
 culi consummationē, traditione continua perse-
 uerare: nec latere in angulis specubus, aut spelun-
 cis: sed palā semper doceri ijs in locis vbi catho-
 lica viget & perseuerat religio: id quod in religi-
 one nostra & doctrina catholica, semper ad eum
 modū fuisse, testimonijs clarissimis, à nostri or-
 dinis hominibus, Episcopis & Sacerdotibus cer-
 tissimè clarissimeq; comprobamus. Sed hic rur-
 sum fortasse dicturi aduersarij: verā quidē apud
 maio-

maiores nostros, sed rudem mutilam, & imper-
 fectam adhuc extitisse fidem: ab huius vero tem-
 poris Magistris & Nouatoribus perfici debuisses:
 quemadmodum sub lege veteri, multorum erat
 implicita fides: & hoc ipso quoque noue legis tem-
 pore, multos inuenias rudiores Christianos; & il-
 los in primis qui apud barbaras gentes, aut schif-
 maticos Græcos degunt; qui et si multarum rerum
 quæ ad fidem pertinent ignorantia laborent, non
 sint tamen alieni à fide reputandi, si desit perti-
 nacia, semperque parati sint diffusiorè pleniorè-
 que de fide instructionem admittere. Ad eundem
 modum huius æui hæretici, maiorum nostrorum i-
 gnorantiã excusabilem fuisse aiunt, priusquam Cal-
 uinianæ, Anabaptisticæ aut Lutheranicæ doctri-
 nę veritas mortalibus illuxisset; sed inexcusabile
 esse pertinaciam nostrã, & nostros nobis errores
 (quos ipsi tales reputant) futuros exitiales, si à Lu-
 theranicæ, Calvinianæ aut Anabaptisticę doctri-
 nę Magistris prædicatã veritatis lucem, scientes
 volentesque auersamur ac repudiamus. Quid dici
 arrogatius posset? Illi ipsi qui illuminati, qui vi-
 dentes, qui euangelici dici volunt, de luce verita-
 tis euangelicę inter se conflictantur: nec addunt
 lucem Maiorum doctriņę; sed ponunt tenebras lu-
 cem & lucem tenebras: nec dici possunt perficere
 aut illustrare id quod à prisca temporis homini-
 bus doctum creditumque fuit; quum è diametro pu-
 gnantia doceant, & auitam ac pristinam fidem pe-
 nitus subruant atque subuertant. Missę sacrificiũ,
 quod à temporibus Apostolorum pro viuis &
 defunctis oblatum semper fuisse, ab omnium æ-
 tatum

tatum ac temporum monumentis ostenditur; & ad hunc vsum ab ipso Christo in cœna nouissima fuisse institutū, catholica semper docuit & credidit Ecclesia: id vero huius temporis negant hœretici. Infantes omnes, etiam à Christianis natos parentibus, nasci originali infectos peccato, catholica quoq; semper docuit Ecclesia: Hi, cōtra quos agimus, hœretici negant. Exorcismos, insufflationes, & abrenunciationem, baptismo esse præmittendā; & subiiciendam sacri olei vñctionem semper docuerunt catholici: negant hœretici. Confirmationem, esse à Christo institutum sacramentū, in Ecclesia catholica creditum semper fuit: negant hœretici. In sacrosancta Eucharistia esse ipsissimum Christi corpus & sanguinē, vetus semper Ecclesia credidit: negant hœretici. Satisfactorias pœnas ad delenda lapsorum peccata adhibendas esse, easq; per Indulgētias relaxari. prisca Ecclesia ad hæc vsq; tempora docuit: negant hœretici. Virginē Deiparam & sanctos omnes ad auxiliū rectè inuocari, Ecclesia catholica perpetuo docuit, eosq; semper inuocauit: repugnant & improbant hœretici. Sanctæ crucis, ipsius Christi, Virginis Mariæ, & diuorum omniū imagines rectè retineri & obseruari, perpetuus Ecclesiæ catholicæ vsus edocuit; testantur innumerī Martyres, qui pro cultu sanctarum imaginū mortē obierunt, & veterum omnium scripta confirmant: negant Iconomachi & omnes huius ætatis hœretici. Quadragesimā, ex Apostolica institutione ieiunandam esse, ad hæc vsq; tēpora, Christi Ecclesia docuit: negant hœretici, Purgari fidelium

animas post hanc vitam à peccatis illis & peccatorum reliquijs, pro quibus in hac vita satisfactū non est; & ad expiationem illam viuorū suffragijs mortuos iuari, catholica Ecclesia semper tenuit & testantur innumeræ, in hunc vsum vbiq; locorum relictæ foundationes: negant hæretici. Virginitatem coniugio potiorē esse, semper Ecclesia Christi docuit: negant hæretici. Possibilem esse mandatorum Dei obseruationem; possibile quoq; castam ac cœlibem vitam, Ecclesia à Christo edocta semper credidit: negant hæretici. Non illos tantum qui matrimonio iungi volunt, sed & digamos à Sacerdotio & Episcopatu ex Apostolica doctrina repulso semper fuisse, & repelli debere, hætenus docuit catholica Ecclesia: negant hæretici. Peccare illos in fidem qua' deuincti sunt Deo, qui post continentia' votum ad nuptias cōuertitur, Apostolus Paulus, & post illum Ecclesia vniuersa constanter docuit: negant Lutherus, Calvinus, Bucerus, Caroloostadius, Brentius, & tota votifragorum, monachorum & sacerdotū caterua. Symbolum Apostolorum tanquam ab ipsis conditum Apostolis, recipiendū ac retinendū esse, huc vsq; docuit Ecclesia vniuersa: negat in magno suo Catechismo Brentius, & in suis institutionibus Calvinus. Non ergo imperfecta illa maiorum nostrorum fides; hæc, hæreticorum perfecta dici potest: nec hæc illā illustrat; sed destruit atq; euertit. Quid aliud impudēs illa Caluini innuit assertio, qua scribit, Ecclesiam veterē mox à temporibus Apostolorum in varios fuisse errores abreptam? Si erronea fuit illorum fi-

des, qui per tot annorum céturias, proximè post Apostolos sunt consecuti; nõ ergo fides, sed perfidia dici debuit: non fides imperfecta, sed nulla fides. Fidei integritas suis numeris & partibus omnibus debet constare: si vel vnum cum pertinacia demas ac detrahas articulum, labascit ac cõcidit fidei ratio & in perfidiam vertitur. Tenebræ igitur operuerunt vniuersam terrã, & caligo vniuersas Christianorum prouincias: & fuit semper cæcutiens Ecclesia Christi; donec hi Nouatores nouam lucem in Christianismum inferrent. Quotquot igitur priscis temporibus, initio factõ ab vtroq; Clemente, à Polycarpo, Ignatio, Dionysio, Irinæo, Iustino, Cypriano, Basilio, Chrysostomo, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, & his qui ex ordine sunt secuti, suorũ operum monumētis crediti sunt illustrasse Christi Ecclesiã, tanquã cæci & cæcorũ duces omnes habendi: qui in illis perfidiæ tenebris ducatũ alijs præbentes, seipso vna cum illis in foueam damnationis præcipitauerint. Quis non videat vanã impiam & iactabundã huius temporis hereticorũ philautiam & arrogantissimam præsumtionẽ? qui dum nouam lucem orbi pollicentur, non aliud quam sicut satanici quidam spiritus, in angelos lucis sese transformant nec addunt ad eam fidei lucem quæ in Ecclesia prædicata semper fuit; sed caligine suæ perfidiæ eam obfuscant: dissentientẽ à nobis docentes doctrinam: nec à nobis tantum, sed cum ea quoq; pugnantem quæ antiquitus in Ecclesia catholica credita semper fuit; ab illis docta & traditione continua cõseruata, qui ab Aposto-

lis huc vsque tanquam splendor firmamenti, & quasi stellę in perpetuas fulserunt æternitates. In hoc numero, iam antea in Belgio coruscasse diximus V Vilibrordum, V Vyronem, Plechelmũ aliosq; Episcopos, Sacerdotes, Diaconos, & Monachos, qui tanquam Patres fidei nostrę in Christo per verũ eius Euangelium nos genuerunt; cõsentientẽ cum vniuersa Ecclesia catholica doctrinę lucem in has Germanię inferioris prouincias inferentes cui hæc è directo aduersatur quã huius temporis docet hæretici. Vos igitur qui in vnitis istis, vel (quod rectius dixeritis) perduellib; prouincijs castis Episcopis & Sacerdotibus reiectis, illos nunc auidissimẽ auditis & quæritis, qui seipsos vel à sacerdotij gradu deiecerunt, vel deposuerunt monachatum; à semitis antiquis degenerantes, pro luce tenebras apprehenditis; illorum vos subijcetes magisterio, quos vniuersa semper damnauit Antiquitas; & qui tanquam propudia & reiectameta hominũ extra proborũ cõsortia propter irreligiosam & impijsimam apostasiam suã proijci atq; arceri merentur. Audiendi illi qui cum Apostolis Belgij in adepti semel Episcopatus ac sacerdotij gradibus perseuerantes eadem omni ex parte prædicant fidem, quæ cum Christianismo ipso in has regiones est introducta. Quantũ enim momenti illa doctrinæ continuatio, & successio habeat ad veracis doctrinę testificationẽ & ratio ipsa conuincit, & nos ex B. Augustini doctrina, paulo inferius cõmonstraturi sumus. Quæcunq; à Deo sunt, ordinata sunt (ait Apostolus) ac proinde firmitatem habent &

Rom 12.

stabilitatē. Cuius rei veritas in fide catholica, & catholica Ecclesia, in primis elucet: quæ præterquam quod ad Apostolos ipsumq; Christum suam refert originem, habet insuper suæ indefectibilitatis (vt loquuntur Theologi) promissionem prorsus infallibilem. Omnibus illud in confesso est, quod deficere Ecclesia non possit; vt necesse non sit, rationum momentis hoc astruere. De suis igitur opinionibus, cum nulli vnquam hæretici docere potuerint stabiles esse, aut quod deficere nequiverint; non est vnde de vero Christi Euāgelio, veraq; fide possint gloriari: sed quod hæreticis omnibus solenne semper fuit, vt ex seipsis nascantur, & seipsum paulo post consumant, & cōficiant; id huius quoque temporis Nouatoribus & Reformatoribus breui euenturum, non est cur ambigere debeamus. A Lutheranismō exemplū sumat Illust. Celsitudo Tua. Nōne inde omnis nouationis huius processit initiū? Nōne à Luthero, Calvinus, Beza, Menno, sua virulenta dogmata magna ex parte suxerūt? Nōne ante Calvinianam natam hæresin, qui à catholica deficiebant Ecclesia, omnes dicebantur, & erant Lutherani: & cum Calvinismus postea innotescere, simul & inualescere cœpit, nōne longe maximā Lutheranicæ doctrinæ partem cum Calvinismo consentientem retinebant, qui Caluini perfidiā sequebantur? Proximus à Lutheranismō, ad Calvinismū gradus est, & ab hoc ad Anabaptismum. Hoc ordine sensim apud oēs ferè defectio processit. Cum ergo in summis capitibus aduersus Catholicā Ecclesiam tam Anabaptistę, quàm Luthera-

therani, & Calviniani conspirent; & omnes impugnent nouæ legis sacerdotiū, altaris sacrificiū, Pœnitentię Sacramentum, Cœlibatum Sacerdotum, monachatu, Sanctarum imaginum cultum, inuocationē Sanctorum, Indulgētiarum vsum, fidem purgatorij ignis, & doctrinam iustificatio- nis, ac operū merita (quę omnia Luthero accepta ferri debent) Nonne iniuria afficiunt primū illū suæ defectionis Patriarcham, si ab illius nomine, Lutherani nunc, aut Martiniani dici nolint, sed vel Reformati, vel Calviniani, vel Mennonistę? Scio equidem hoc astu id ab eis fieri quod videant merū illum Lutheranismū sensim labascere, ac propemodum iam euauisse: sed nō est, quod de suo Calvinismo aut Anabaptismo aliud sibi persua deant. Hæreses omnes temporarię, caducę, in arena ædificatę, & suapte sponte cadentes. Ideo ergo reformatę religionis inuenta appella- tio, vt deficientibus auctorum illorum nomen- claturis, lōgioris ætatis duratio, ex titulo illo spe- retur. Sed hoc, vt dixi, frustra sibi illi pollicetur. Qui se olim Catharos, id est puros, qui Apostoli- cos, qui Euangelicos, qui Flagellantes nominaue- runt; nōne euauerūt omnes in cogitationibus suis? Idem prorsus erit reformantium Puritano- rum, & Reformatorum exitus. Nouitia nomina quantumuis speciosa, nouitię fidei ad seducendū imposita, velamenta sunt falsitatis, & cum fide ipsa concidunt. Nouitia quoq; fides, quocunq; tā- dem nomine vestiatur, diu subsistere nequit. Sed quæro iterum: Reformati ista religio, quibus li- mitibus, ac terminis circumscribitur? Illane sola

reformatam quam docuit Calvinus? an etiam illam quam Lutherus & Menno docuerunt? Si mutua hic oboriatur æmulatio (vbi indies fieri notissimum est) si Calviniani hanc alijs inuideant gloriã, & ad se solos reformationis nomẽ velint pertinere: si vice versa Lutherani, eiusdem illius honoris auidi, & ipsi soli reformatores dici, ac haberi velint: si etiam contendant Anabaptistæ, quorum ingens quotidie è Luthero nata turba accrescit, quis hic cõtrouersię huius exitus poterit haberi? Et cum hæc reformatæ religionis nuncupatio, ætate multo inferior sit Luthero, Caluino, & Mennone, ac non nisi ab annis circiter triginta vsurpari cœpta; quæro, an nondum exorto Caluinismo, Caluinistarũ iudicio verè reformauerit, an non reformauerit Lutherus? Si reformauit, ergo prima illius reformationis laus Luthero non Caluino debetur: & ille reformatorum Princeps habèdu: quod Calviniani, qui à Luthero plurima mutuati sunt, & consensienter cum illo docuerunt, non videntur posse negare. Sed contendet Calvinianus (qui in multis etiam à Luthero dissentit) sibi etiam reformationis huius partes aliquas deberi: quemadmodum Caluinũ ipsum, non hoc momordit, quod Lutherus, Elias; sed quod vltimus Elias vocatus esset; sacrilegæ temeritatis hoc esse dicens, quod sic vocaretur. Non enim Eliæ laudem Luthero inuidebat Calvinus, sed vltimi Eliæ: quasi (inquiens) non posset Deus vel parem, vel etiam maiorem Luthero Eliam suscitare. Lutherus ergo, illorum etiam iudicio, omnis reformationis auctor agnosci debet, &

bet, & post hunc Calvinus. Sed neque Mennonistæ excludi volent: qui & ipsi reformationis laudem simul & nomen, pari cū Lutheranis & Calvinianis, iure sibi possunt arrogare. Si ergo omnes reformatores, quæro igitur, an in illis etiam partibus doctrinarum suarum, religionē reformare cōfendi sunt, ubi inter se de sacramento cęnæ, de Baptismo, ac alijs non paucis, irreconciliabili dissidio digladiantur? Quis non videat, vana, stolidā, & de lira esse, quæ intulsi illi homines, sub illo reformationis eleganti, ac venusto ovium indumento comminiscuntur, & obtrudunt?

Si quis ergo veritatis ac rationis sensus Novatoribus illis inest; fateantur necesse est, fidem ipsam nō sic posse reformari, ut aliquid ipsi eiusque integritati vel detrahatur vel adijciatur: sed omne illud quod fide apprehendendum fuit, ad fidem semper pertinebit: quod non fuit, non est quod futurum putetur. Sed reformari fortasse intelligent aduersarij non ipsam fidē, quę immutabilis est; sed vitam & mores fidelium. Defœcetiorem ipsi suam iactant ecclesiam quam nostra sit: cū nihil illa impurius, nihil sit inquinatius, siue reformationis autores, siue spectētur ij qui placita illorum sequuntur. Et quæ nā vitæ integritas aut morū reformatio speretur apud illos, ubi docetur, præter infidelitatem, nullum esse aliud peccatum; reliqua quæ putātur peccata, Deū ipsum habere autorem (quod docuit Calvinus) qui non tantum fieri illa permittat, sed in ipsis hominibus efficiat ac operetur: ideoque furta,

homicidia, adulteria, sacrilegia, & (vno verbo) omnia peccata, Deo vt auctori esse imputada: adulteria quoq; non solum torum & tori vsum, sed & matrimonij nexum dissoluere? Nonne hoc est ad omnem vitæ licentiam & flagitia omnia viam aperire? Illane defœcata religio? si Deus auctor est flagitiorū quomodo erit vindex? si Deus ad peccandum me impellit, vt quid ego iudicabor aut puniar? Nonne illa sunt praua colloquia quę bonos mores corrumpunt? Aut ergo ferreum & ligneum, aut nullū esse Deum credunt, qui sic corrupti & abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis; quorum guttur est vt patens sepulchrū, qui linguis suis agunt dolosè, & quorum os maledictione ac amaritudine plenum est: & cūm hæc omnia admittant, ipsi nihilominus tanquā innocij & infantes in ipsum Deum omnem suę malitię reatum cōijciunt. Hoc cine est reformare, ad Epicuri fordes & Atheismum homines ducere? Clericorū & Sacerdotum concubinatum catholica damnat Ecclesia: Illi probāt: ac vt rem plausibilem faciāt, ad fingunt illi matrimonij titulū? & eiusmodi homines, qui castitatis lege adstricti, à coniugio impediuntur, iubent Deo datam fidē irritam facere. Ac vt multo amplius persuadeant quod re ipsa profitētur, aiunt continentię legem, ipsamq; adeò Dei legem omnī seruatu impossibile esse; solam fidem iustificare, solam sufficere & ducere ad salutem. Scilicet è doctrina rã religiosa & tam reformata eradicabuntur vitia, pullulabunt virtutes. Inde tam probus, tã reformatus, & ad intemperantiam omnē tam effusus

fuit Martinus Lutherus, vt præter delicias alias, integrum vini dulcis sextariū, in prandijs & cœnis singulis quotidie exhauriret. Inde scripta illius non aliud fere quam lenonū, helluonum, lurconum & scurrarum sordes redolere conspiciuntur. De Caluino & Beza quid attexam? Illi duo nobiles viri, regni Franciæ ecclesias primi inuaserrunt, & sub obtentu pietatis, avaritiæ suæ seruitutes, è solis Turonensibus ecclesijs duo milia marcarū argenti & mille auri marcas conflauerunt: opulentissimos illos thesauros, à Christianissimis Franciæ Regibus diuino cultui & Basilicis illis consecratos ad priuata sua commoda conuertentes. Caluinus quoq; qui spurcissimam & abominandam duxit vitam, post catamidiationem, & infamis notæ insigne, turpi exilio multatus est: Beza verò non à sacrilegio tantum, sed & ab adulterio fœdissimè notatus. Isti sunt Reformantiū & Reformatorem progenitores. Tales & illi Ministri; à quibus in hodiernum vsq; diem hæreses propagantur. Homines corrupti mente: quorū, ante fidei naufragiū, scelestæ & sordida erat vita: sicut & illorum fere vita fuit qui aurē dant pseudoeuangelio: Dilexerunt homines tenebras magis quam lucem: Erant enim mala opera eorum. Omnis enim qui male agit, odit lucem. Ita in E- Ioan. 3. uangelio Christus. Et verè sic se res habet. Nam qui bonorum operum lucem auersantur; ab operibus tenebrarum quibus sese dedūt, Deo vindicante, in vltiores semper tenebras prolabuntur: & ad extremum ipsissimam catholicæ veritatis lucem, hoc est catholicam fidem proijciunt atq;

tunt. Sed inter omnia crimina, nihil tam familiarē hæreticis, atq; in turbam agere populū, & contra legitimum Principem ad perduellionem mouere. Exemplo sunt omnes istæ cum Hollandis confederatæ prouinciæ; vbi sola hæresis populos ad bellum & capiendum arma protrudit. Erasmus quieti antea & nos; & omnes conterminæ prouinciæ. Hæresi inualecente, mox bellum in Deum & sacra omnia, tum in Principem etiā moueri coeptum. De fastu hæreticorum quid addā? Nonne omnes & maximè hæreticorum Duces, priuatum suum iudicium, Ecclesiæ, totiusq; antiquitatis iudicio anteponunt? Nomina deinde quibus seipso appellat, nonne omnia superba? Alij se Protestantes, alij Euangelicos, alij Reformantes vocant; Lutherō verò Patriarchæ suo, vltimi Eliæ nomen imposuerunt; quod illi inuidisse Caluinum iam antea diximus. Si Lutherus aut Caluinus, vltimus filius, quem ergo locū dabitur ipsissimo Eliæ, qui extremum Christi ad iudicium aduentum creditur præcurfurus? Non nisi duos dominicos aduentus diuinæ literæ agnoscunt: priorem Baptista annunciauit, posteriorem præcedet S. Elias Thebytes: Quod ergo præcurfionis officium Lutherō dabitur vel Caluino? Si neutri aduentui Christi, præcurfionis officium præstabitur, non igitur Eliæ, sed Pseudoeliæ attribuenda illis appellatio. Et recte Pseudoeliæ, qui Pseudochristū, hoc est Antichristum prænunciant, qui sanctuariam profanant, qui ponunt abominationem desolationis, & iuge sacrificium auferre moliuntur: quæ omnia in sum-

summo gradu Antichristus exequetur. Comparationem quoque cum Antichristo habent Lutherus, Calvinus, Menno, & quotquot huius temporis sunt sectariorum ministri; quia se ad prædicationis & doctrinæ ministerium, nec missi ab aliquo, nec iussi, ingerunt; sicut Antichristum facturum, Christus apud Ioannem prædixit hisce verbis: Ego veni in nomine Patris mei & non accepistis me: si alius venerit (de Antichristo hoc dixit, eiusque præcursoribus Pseudoelii) illum audietis. Mirum ergo inueniri homines quibus ita pruriant aures, ut huiusmodi magistri os, qui sibi ipsis docendi auctoritatem arrogant, præ alijs, omnibus audire malint seductam quam duci, errare & labi, quam rectis passibus ingredi. Deinde sicut missionis nulla penes ipsos certitudo est, ita prædicandi docendique ratio diuersissima ab illa, quam Iohanni Baptistæ, in spiritu & virtute Eliæ venturo, Angelus Gabriel attribuit: nempe quod corda patrum conuersurus esset in filios, hoc est (quemadmodum B. Hieronymus Malactiam enarrans explicat) quod aberrantes deuiantesque filios ad prudentium & fidelium patrū fidem iustitiamque reuocaturus esset. Hæretici nihil minus quam hoc faciunt: sed è contra, inuersa rerum scæna, summo studio, à patrū semitis filios abducunt. Et hic proprius hæreticorum genius est; qui ad subuertendos catholicos sua semper arma conuertunt. Non enim mittuntur nec seipso conferunt ad paganos, ut ad Christi fidem eos perducant: neque colligunt Ecclesiam, sed collectum D E I populum in studiis contraria distrahunt. Ideoque studium illo-

rum nihil minus quam Apostolicum dici debet. Apostoli enim (sicut docet Tertullianus) de mortuis viuos faciebant, isti de viuis mortuos faciūt: Apostoli in omnem terram egressi, Christi Ecclesiam & cœtum fidelium congregauerunt, hi congregata dispergunt. Negotium est hæreticis (ait Tertullianus) non Ethnicos conuertēdi, sed nostros euertendi; hanc magis gloriam captantes, si stantibus ruinam, non si iacentibus eleuationem operentur. Non ergo feminant verbū Dei, sed superfemināt; vt quod prius seminatum est, suffocent ac perdant. Sunt deniq; in illo etiam hi Pseudoeliæ Antichristo perfimiles; quia vt ille rerum omnium in melius reparationē ac redintegrationem promittit; sic hi Ecclesiam Christi, eiusq; fidem reformaturos se & ad Apostolicum nitorem reuocatuos pollicētur: Sed quod arrogans ac mendax sit illa siue nominis Elię, siue reformatæ religionis vsurpatio; nec sapiat Euangelicum spiritum, magni illius Baptistę exemplum nos edocet: qui etsi à Gabriele Archangelo testimonium haberet, quod venturus esset in spiritu & virtute Elię, & insuper à Christo, quod esset Elias, an esset tamen, à Sacerdotibus & Leuitis interrogatus, esse se negauit. Euāgelicum hoc erat, & modestiæ Euangelicę responsum, vt qui spiritu & virtute talis erat, esse se tamē negaret, de persona intelligens. Hæretici autem plane contrario spiritu ducūtur, & cū à nemine diuini aut prophetici spiritus testimonium habeāt, ipsi se quod non sunt, esse constringunt, & fallacibus titulis falsos honores aucupantur. Siue ergo morum, siue ipsius

Luc. 1.

Matth. 11.

īpſius fidei reformationem promittant hæretici; vana eſt & fallax perſuaſio. Sed illi ad fidem magis quam ad mores ſpectare mihi videtur, quando religionis ſibi arrogant reformationem. Fidē igitur accidunt & mutilant: nec animaduertunt eum qui plus minusve credit quā credere oporteat (hoc eſt, qui fide ſuſcipiendum aſſerit quod ſuſcipiē dum non eſt; aut quod eſt, eſſe negat) veræ fidei exortem eſſe & infideli eſſe deterioſem. Ab illa igitur fidei truncatione (de qua etiam antea locuti ſumus) quam ipſi reformationem vocant, ad atheiſmum huius maximè temporis hæreſes ducunt. Indu'gentiarum fidem à catholica primum fide detraxit, Lutherus; inde progressus eſt ad ſatiſfactionem, ad purgatorium, ad cultum Sanctorum & ſacrarum imaginum vſum; poſtea è numero Sacramentorum duo, tria, quatuor, quinque ſenſim ſuſtulit. Nec defuerunt qui ſacroſanctæ Trinitatis fidem temerare auſi fuerunt. Arrianiſmum ſuſcitauit impiſſimus Erasmus, Arrianos negans hæreticos fuiſſe, & ſolius ſchilmatiseos inſimulās. Svvencckfeldius, filium Dei dixit eſſe creaturam. Illyricus tāquam Arrianus ab Academia VVittenbergenſi proſcriptus eſt. Erasmus quoque & Calvinus, Trinitatis vocabulum tanquam Ciceroni incognitum reiſciendum docuerunt: Et idem ille Erasmus ſcripſit, Spiritum ſanctum à nobis Deum dici; quod veteribus fuerit inauditum. Hocine eſt fidem reformare? Nam ſi tollitur cōfeſſio Filij Dei & Spiritus ſanctus cum Macedonianis, Deus eſſe negatur, hoc ſolum ſuper eſt, vt etiam Pater negetur; & dicat

& dicat insipiens in corde suo, Non est Deus.

Hæc de Reformatis & Reformatoꝝ: Ad III. Tuam Cels. nunc me conuertere, eamq; ad B. Augustinum, clarissimum & acerrimum fidei catholicæ propugnatoꝝ ducere volo: cuius doctrinam simul & exemplum vt ad imitationem te prouocem libenter in mediũ adfero. Ille, etsi in hæresi Manichæa educatus esset, magnis & euidenti- bus argumentis à B. Ambrosio ad fidei catholicæ lucem perductus, in ea perstitit; & collata sibi à Deo eximia naturæ dona, ad Dei solius laudẽ, suamq; & aliorum salutem conuertit. Exemplum imitare. Habes & tu (vt multi asserunt) naturæ nõ contẽnenda dona; quæ si ad vsum ecclesiæ & salutis tuæ transferre velis; etsi in hæresi infeliciter enutritus, sarcire poteris damna quæ huc vsque, & tibiipsi, & fidei catholicæ intulisti. Noli post tergum proijcere quæ scribo. Expende quid Augustinum ad ecclesiam nostram (à qua antea alienus erat) traduxerit, quid in ea quoque retinuerit duo è multis adferam loca. Alterum è libro de vtilitate credẽdi ad Honoratum: quem librum vehementer tibi ad manum esse optarim & diligenter perlectũ: alterum è libro contra epistolam Manichæi quam vocant Fundamenti. Primum igitur in exordio libri ad Honoratum, distinguit Augustinus inter hæreticũ hominem & eum qui hæretico credit: inter hæc duo plurimum asserens interesse: & hæreticũ quidem esse illum, qui alicuius commodi temporalis, & maxime glorię principatusq; sui gratia, falsas ac novas gignit vel sequitur opiniones. Illum verò qui

*Aug. ea. 1. lib.
ad Honoratũ
de vtil. cred.*

qui talibus credit, hominem esse dicit, imaginatione quadam veritatis ac pietatis delusum. In posteriori hoc ordine pono Illust. Tuam Celsitus quæ fidem adhibet ijs qui pietatis & veritatis speciem præ se ferunt, sed virtutem abnegat: qui vestimentis ovium, vti diximus, tecti, intrinsecus sunt lupi rapaces. Quid mirum in Illustri viro, qui ab infantia sic edoctus, & à catholica fide alienus, nullum adhuc veræ fidei gustum habuit, nec rationum momenta, quibus ea sustinetur, ac traditur, vñquam intellexit: cuius ab educatione præua, excusabilior est error, quam sit illorum, qui scientes, volentesq; deuiaverunt? Vt ergo à B. Augustini magisterio edoceri possis, Illustrissime Comes, & exemplum sequi, hortor in primis, vte fusa ad Deum humili oratione, diligenter inspicias, quænam illa sint, quæ Augustinum in Ecclesia catholica retinuerunt. Is igitur in libro ad Honoratum capite decimo septimo hæc habet verba; Dubitabimusne nos in eius Ecclesiæ condere gremio, quæ vsq; ad confessionem generis humani ab Apostolica sede per successiones Episcoporum, frustra circumlatrantibus hæreticis, culmen autoritatis obtinuit? Per successiones (inquit) Episcoporum, quales hæretici nullos agnoscunt. Quorumnam verò Episcoporum? Explicat hoc Augustinus in altero illo contra epistolam Machæi, quam Fundamenti vocant, libro, vbi sic loquitur: Multa sunt, quæ in Ecclesiæ gremio iustissimè me tenent: Tenet consensus populorum atque gætium: tenet autoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata.

Tenet

Aug. cbi. epi.
Fundam. c.

Tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli (cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit) vsq; ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum. Illorum igitur Episcoporum intelligit successionem Augustinus, qui Petrum Apostolum in Episcopatu, cõtinua serie sunt secuti; Linus, Cletus, Clemens, & ex ordine alij; Sederant illo tempore, quo hæc scribebat Augustinus, plus minus quadraginta Romani Pontifices: Et tantilli temporis successio, in Ecclesia illum potuit retinere? Quid ergo si illam Pontificum lineam ad hæc vsq; tempora perductam, & concatenatam vidisset; quanto amplius & indubitatus in ea fide, & Ecclesia perstitisset? Non est humanæ virtutis aut prouidentia, quod potentissimi Imperatores, Nero, Domitianus, Traianus, Antonius, Seuerus, Maximinus, Decius, Valerianus, Aurelianus, & Diocletianus cum Maximiniano; qui in delendis vrbibus, subuertendis arcibus, domandis & subiugandis gentibus validi, potentesq; fuerunt; aduersus hanc Cathedram; quæ sola fide & patientia contra omnia illorum studia armata erat. & cuius pene omnes Pontifices vsq; ad Siluestrum martyrio affecisse leguntur, non potuerunt præualere. Maçtabatur Pontifices alij post alios, & sæper nihilominus Episcoporum successio procedebat. Cessante deinde Tyrannorum illorum persecutione, hæreses pene innumerabiles eandem illam Cathedram impugnaverunt: sed ipsa vicit, & condemnauit omnes: vt rectissime propterea dicat Augustinus; ab illa & de, frustra circumlatrantibus hæreticis, culmẽ

autoritatis in ecclesia permāſiſſe. Cur igitur dū
 bitabit quiſpiam, in hac ſe eccleſia, & ſub illa ca-
 thedra condere, quæ ſicut de Tyrannis, & priſci
 temporis hæreſibus omnibus triumphans, huc
 vſq; ſtetit & permanet inuidæ; ita proculdubio
 de Lutheranorū, Calvinianorū, Mennoniſtarum
 omniumq; Reformantium ſecibus, eorumq; ex-
 ercitiſus breui admodū (Deo largiente victoriã)
 triumphabit: quod inde manifeſtè conuincitur,
 quod hæc ſit illa ipſa cathedra quæ ſola anteriores
 hæreſes omnes ſtrauit & condénauit. Et quid ni
 triumpharet? quæ pro fundamento habet ſum-
 mū electum, probatum, & angularem lapidem
 Chriſtum, qui & à ruina, tot iam annorum centu-
 rijs cathedram illam conſeruauit. & ſuis hoſtibus
 reddidit ſuperiorem. Impoſſibile alioqui erat, ſi
 humanis viribus fidendum fuiſſet, cathedram v-
 nam, inter tot hoſtes, per annos prope mille ſex-
 centos, ſine exterminio ſubſiſtere potuiſſe. Aliæ,
 inferioris ordinis Episcoporum cathedræ ſurgunt
 & cadunt: ſed vna illa, quæ ſuprema eſt, ab omni
 ruina & ruine periculo. Deo protegente, in ex-
 pugnabilis eſt. Porro in alijs quoq; ſedibus, diuinæ
 prouidentie adſcribi debet, quod per multa an-
 norum curricula conſeruantur. Ultraieſtina Se-
 des, quæ per vtramque Friſiam, Tranſiſelanium,
 Geldriæ partem, Hollandiam totam, totamq;ue
 Zelandiam antea protēdebatur, ante nongentos
 annos, primū ſuum habuit Archiepiſcopū VVi-
 librordum, qui à Rege Pipino, ad Sergium Pon-
 tificem Romam miſſus, ac ab eo in natali, & Baſi-
 lica Sanctæ Cæcilie, anno ſexcentefimo nonage-
 ſimo

Simo sexto consecratus, ad fundãdam ecclesiam
 Traiectensem, & ad verbi Dei prædicationem
 missus est; quem tanto in pretio Pipinus Rex ha-
 buit, vt Traiectensem, eique adhærentes ciuita-
 tes, & loca omnia, regali donatione, VVilibror-
 do, ipsiq; Episcopali cathedræ contulerit: & ab
 illo deinceps tempore, in eadẽ cathedra, alij sem-
 per secuti sunt Episcopi, vsq; ad nuper defunctũ
 Fridericum à Tautenborch Catholicum Ultra-
 iectesem Archiepiscopum: qui illo tempore, quo
 iconomachica rabies per Lutheranos, Caluina-
 nos, & Mennonistas Belgium inuasit, pro cultu
 sanctarum imaginum, etsi breuissimum erudi-
 tũ tamen, & catholicum edidit libellum. Vbi nũc
 sedes sunt reformatorum, à Caluino Geneuę, &
 à Luthero V Vittenbergæ erectæ? Nonne omnes
 nouitiæ & vix natæ? Catholici in illis antea fede-
 bant Episcopi, qui suam originem ad ea vsque
 tempora deducebant, quibus Christi fides illis in
 locis primum fuerat prædicata. Quo iure alienas
 ipsi sedes inuasertunt? In quos recte illud Optati
 congruit; Filij sine patre, tyrones sine Principe,
 discipuli sine magistro, sequentes sine antecede-
 te. inquilini sine domo, hospites sine hospitio, pa-
 stores sine grege, Episcopi sine populo. Tales v-
 tique in ipsis suæ defectionis initijs Calvinus &
 Lutherus, ac alij omnes Hæresiarchæ fuerunt; et-
 si postea multos sibi asseclas, multosque discipu-
 los cõparauerint. Cõgruit in eos & illud Tertul-
 liani, in hæreticos oēs pariformiter dictum: E-
 dant origines Ecclesiarum suarum, euoluant or-
 dines Episcoporum suorum, ita per successiones
 ab in,

Opta. l. 1. com.
 Armen.

Libro de præ-
 scriptionibus.

ab initio decurrentes, ut primus ille Episcopus, aliquem ab Apostolis, vel Apostolicis viris habuerit auctorem & Antecessorē. Nunquam hoc poterunt Reformatores, nūquam se per temporum intervalla, vel Christi Apostolis, vel Apostolis illis qui in qualibet provincia Christi fidē primi fundauerunt ac plantauerunt coniungēt; aut suum stemma ad illōs vltimē perducent. Chaos maximum interiacet, ut hi qui volunt hinc ad Apostolos sine medio transire, non possint; neque inde huc transire. Distantia nimis longa est à mille sexcentis annis, vel certe à nongentis (hoc est à D. VVilibrordi temporibus) non posse ab vlla temporis parte doctrinam suam doctā, aut traditam demonstrare: sed ab Apostolis per longissima temporum spatia, ad Calvinum, & Lutherum sine medio transire debere. Quam Christi genealogiam ab Abrahamo, & Dauide deducere vellet Euangelista, nonne debuit inter medios recensere, ut certitudo generationis demonstraretur? Quod nisi in omnibus genealogijs fiat, nō creditur tale esse stemma, quale asseritur. Secura igitur illa credendi ratio, quam secutus est Augustinus, ut in ea Ecclesia sibi duxerit permanendum, in qua stabilem illam Episcoporum successionem obseruabat: erronea verò & fallax illa, vbi nulla talis successio conspicitur; sed mox ab Apostolis ad hulus temporis Reformatores, absque interiectione vlla eorum qui itinere descenduntur. Sed Augustinum nostrum, etiā nomen catholice in hac ecclesia retinuisse idem ipse testatur; Tenet me postremo inquit ipsum

Matth. 3.

Cont. epi. Fusi
damensi. c. 4.

Catholicę nomen; quod non sine causa, Inter tam multas hæreses sic ista sola ecclesia obtinuit, vt cū omnes hæretici se catholicos dici velint (hoc est optent sibi illud nomen vsurpare) quærenti tamen peregrino alicui, vbi ad Catholicam perueniatur, nullus hæreticorum vel basilicam suam, vel domū audcat ostendere. Catholica igitur doctrina illa est, quæ vbiq; locorum, & omni etiam tēpore docta fuit. De sua hoc Reformatores affirmare nequeunt; cum nequeant demonstrare. Et ideo Calvinus, qui se à vetusta fide, ac doctrina recedere optimè sciebat; etsi agnosceret, orationem pro mortuis, satisfactionem, adorationē Eucharistiæ, vsum chris-matis ac alios ecclesiasticos ritus, apud veteres reperiri, impudenter tamē dicere ausus fuit, illos à temporibus Apostolorum in varios mox abreptos fuisse errores: ipsamq; Christi ecclesiā rubigine mox ab initio tactam fuisse, nec pro regula esse habendum, quod antiquitus factū fuit. Quam abominandæ voces illæ? Quantus ille fastus? sic ab antiquis semitis scienter volenterq; declinare? Quomodo potuisset ille Catholicam docere doctrinā? Quomodo eam ab Apostolis deriuare, qui neminem post Apostolos audit, sequitur aut imitatur? Rectè ergo Augustinus in illo aduersus Epistolam Fundamenti libro, hæreticos omnes hisce verbis alloquitur; *Ista tot, & tanta, quæ dixi, Christiani nominis charissima vincula, rectè hominem tenent credentē in Ecclesia catholica. Apud vos autem, vbi nihil horū est quod me inuitet ac teneat, sola personat veritatis pollicitatio: quæ quidem, si*

tam

tam manifesta monstratur vt in dubium venire
 non possit præponenda est omnibus illis rebus,
 quibus in catholica teneor. Si autẽ tantum modo
 promittitur & non exhibetur, nemo me moue-
 bit ab ea fide, quæ animum meũ tot, & tantis ne-
 xibus Christianæ religioni adstringit. Scio hic
 dicturos Reformatores, desipere Augustinum,
 qui vinctis illis, quibus catholicæ se ecclesiæ ad-
 trinxit, non adnumeravit scripturã sacram hoc
 est verbum Dei, & verbũ Euangelij, quod super
 alia omnia eminere videtur. Nihil certius, nihil
 solidius, nihil cõsummatus, nihil verbo illo di-
 uinius. Illi ergo insistendum; alijs omnibus quæ
 ab August. commemorata sunt postpositis, ac re-
 iectis. Hoc est quod hęretici semper in ore habẽt
 & vnde innocentium corda seducunt. Scripturã 2. Pet. 1.
 diuinam, quis nesciat pondus habere, quã Spiritu 2. Tim. 3.
 sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines;
 de qua etiam alio in loco dicit Paulus Apostolus;
 scripturam omnẽ diuinitus inspiratam, vtilẽ ef-
 se ad docendum, ad arguẽdum, ad corripiendũ,
 ad erudiendum, in iustitia; vt perfectus sit homo
 Dei ad omne opus bonum instructus? sed quid a-
 gendum, si in difficiliora scripturæ loca incida- 2. Pet. 3.
 tur, quorum vel non satis obuia sit sententia, vel
 quæ indocti, & instabiles ad suam ipsorũ perdi-
 tionem deprauant? Exemplum ponamus in ver-
 bis Dominicę cœnę; Hoc est corpus meum; quę
 catholica Ecclesia planissimẽ in eam sententiam
 intelligit, quam verba ipsa præ se ferunt, & signi-
 ficant, Alij ad exoticos trahunt sensus, tâta expo-
 sitionum varietate, vt scribat ipse Lutherus in li-
 bro

bro cui titulum inscripsit. Quod verba ecclē ad-
 huc firmiter stent, suo tempore decem ferme de
 verbis illis fuisse opiniones. Alius verò qui ab an-
 nis prope viginti prodijt liber, ducentas de iisdē
 illis verbis hæreticorum enumeret deprauatio-
 nes. Quis igitur cōtrouersia huius arbiter statu-
 etur? Nam scriptura muta, & in tot distracta sen-
 tentias, de seipsa iudicare non potest: interim ve-
 ro omnes illi contentiosissimè inter se decertāt
 & singuli suam genesiam, & germanam esse scri-
 pturæ sententiam contendunt. Nemo alteri ce-
 dit, omnes vero à se stare dicunt veritatem. An
 ergo hic locū habere debbit, quod in illo aduer-
 sus epistolā Fundamēti libro scribit August. Ego
 scripturæ non crederē, nisi me ecclesiæ cōmouē-
 ret autoritas? Quid hic dicturi Reformatores? V-
 tiq; dicent blasphemā esse illam Augustini sentē-
 tiam, qua ecclesiæ de scriptura iudiciū attribuit.
 Et tamē fieri aliter nequit, si illis, quæ de scriptu-
 ræ genuino, vel adulterino sensu mouentur, cō-
 certationibus, finis aliquando est imponēdus, &
 abruptenda cōtrouersia. Nam propterea ab
 Apostolo, Ecclesia dicta est columna esse & fir-
 mamentū veritatis; vt illius autoritate, quicquid
 de scripturis, earumq; sententia subnascitur con-
 trouersiarum, consopiat, termineturq;. Pro-
 pterea quoq; Lex Deuteronomij, in arduis & dif-
 ficilibus, adiri iubet sacerdotes, & supremū ma-
 ximè hoc est, ἡγεμόνιον Pastorem: hunc esse au-
 diendū, vt qui iudicaturus sit iudicij veritatē:
 Et facies, inquit, quodcunque dixerint qui præ-
 sunt loco quem elegit Dominus, & docuerint iu-

ag. cont. epi.
 andam. ca. 5.

Tim. 3.
 euer. 17.

xta legem eius, sequerisq; sententiam eorum: Nō
 declinabis ad dexteram neque ad sinistram: Qui
 autem superbierit, nolēs obedire Sacerdotis im-
 perio, qui eo tempore ministrat Domino Deo
 tuo; ex decreto Iudicis morietur homo ille: & au-
 feres malum de Israhel: cunctusq; Israhel audiēs,
 timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia.
 Aduersus hæreticos hoc est dictum; qui superbiæ
 spiritu pleni, ab Ecclesiæ Catholicæ sensu, & à
 cœtu quoque fidelium recedunt: & sibi ipsi no-
 uia cudunt & recudunt opinionum dogmata; ea-
 que alijs credenda proponunt. Scio aduersarios
 hic dicturos, non nisi ad prisca temporis homi-
 nes, illud Deuteronomij præceptum pertinuis-
 se, qui sub elementis mundi seruiebant: nunc
 verò sublatis vmbri & figuris detectis, quando
 quæ abscondita prius erant reuelata sunt my-
 steria; nihil opus esse vt Christiani cautione a-
 liqua aduersus ambigua & difficilia præmuni-
 antur. Sed si tam perspicua nunc & dilucida o-
 mnia, vnde ergo tam multæ de fidei mysterijs e-
 nata controuersia? Et quidem illæ, quæ de sen-
 su scripturarum sanctarum à Lutero & Cal-
 uino motæ nuper fuerunt: illis ipsis inter se
 quoque de genuina illarum sententia acerrimè
 digladiantibus? Cur dixit Petrus Apostolus,
 in ipsis etiam Pauli epistolis quædam esse in-
 tellectu difficilia, quæ indocti & instabiles ad
 suam ipsorum perditionem deprauant? Habuit
 lex vetus scripturam suam; sed multis in locis
 ambiguam; & quæ in aliam atque aliam trahi
 posset sententiam. De scriptura nota, quod

multis in locis difficilis ac ardua sit, & in varias possit detorqueri sententias, hęreticorum inter se & cum Catholica doctrina concertationes manifestè demonstrant. Si ergo cautio olim debuit adhiberi, nõne & nunc debuit? quando ab ipso mox nascentis Ecclesię exordio, & consequentibus deinde seculis, tot è scripturis perperam intellectis excitatę semper hęreses fuerunt. Dirimi alioqui controuersia nequit, si de scripturę sensu multis inter se contendētibus, nemo alteri cedat, nemo à suo se sensu dimoueri patiatur. Vnum igitur è duobus dicendum: vt illi qui catholici nobiscum esse, aut sensum suũ Ecclesię iudicio substernere nolunt, vel vnicuiq; liberum faciant, vt pro suo arbitratu ea tantũmodo credat quę credenda sibi proponet, & scripturam in eam trahat sententiam quę ipsi probetur; hoc est, vt in his quę fidei sunt, vnusquisq; in suo sensu abundet: aut certè, vt aliqui illorum sibi solis ac seorsum de fide definiendi eam tribuāt autoritatem, quã alijs omnibus negandam putabunt. Si illud dixerint, & existimauerint permittendum, vt ij quibus sapit Calvinus, illum sequatur; ij quibus Lutherus, Menno, Brentius, aut alij falsitatis architecti, illorum probent sententiam qui recte ipsis sapere & scripturam sanctam recte intelligere videantur; dum modo à nostra tantum & catholica abstineant religione; nõne per hanc credētium & credendorum varietatem, Ecclesiam Christi, (quę esse debet castrorum acies ordinata) in confusissimam Babylonem conuertent? Nõne sicut de vrbe Roma sanctus Leo pronũciat, quod ante

te Chri-

te Christianam à Petro & Paulo illuc illatam fidem gentilitiam nullam repudiabat perfidiam; sed gentium omnium seruiebat erroribus; ita de tali coetu dici poterit, quod nullam hæreticorū perfidiam respuat? Omnibus ergo prisci temporis, & à catholica Ecclesia damnatis hæresibus fenestra aperta erit; vt è suis bustis reuocentur in vsum, si illius Ecclesiæ iudicium non suscipitur, quæ sola hæreses omnes damnauit. Nicolaitarum igitur errorem, Marcionitarum, Ebionitarum, Arrianorum, Sabellianorum, Macedonianorum, Manichæorum, Flagellantium, aliasq; innumera- biles, iam olim sepultas ac damnatissimas hæreses, si quis è scriptura ad suam detorta sententiam resuscitare voluerit, quid impediatur; quando pro suo iudicio de fidei doctrina, aut sacræ scripturæ intelligentia vnusquisq; sentire & loqui sinitur? Nam si Luthero in Caluinum, & Caluino in Lutherum agere licuit: si etiam Caluianus pro Caluini sententia stare possit & damnare Lutherum, & Lutheranus vice versa Caluinū; quidni etiam cum Arrianis Marcionitis, Macedonianis aut Manichæis sentire illis licebit, quibus illorum probantur opiniones? Si doctrinam Lutherus docere potuit, quam neq; à progenitoribus suis, neq; ab animarū Curatoribus, à Pastoribus, aut Gymnasiorum magistris didicerat; sed quam sibi ex deprauato scripturæ intellectu ipse formauerat: idemq; postea ad eundem modum licuit Caluino, in illis maximè partibus in quibus à Luthero dissentiebat; quidni alijs atq; alijs qui post sequuturi sunt hæreticis omnibus, tantundè

licebit? Sed fortasse non repugnabunt aduersarij: tanquam nihil inter sit, quid quisque de religionis negotio sentiat: fortasse omnibus in sua fide qualiscunque tandem ea sit promittent salutem: tanquam si adiaphora sint omnia quæ de religione disputantur; & Academicarum more quaestionum, problematica, incerta, dubia; semperq; in hac vita talia futura: tanquam si in religionis negotio permittenda probandaque sit talis opinionum pugnantia, qualis inter Stoicos gentiles olim, Peripateticos, Academicos & Epicureos fuit. Politicorum hoc est, quos nescio an hæreticos, an peiores hæreticis dicere debeam. Illi ad omnem se religionem inflectunt: nec referre dicunt, cum impijssimo Machiauello, catholicane fides an hæretica obtineat perfidia; dummodo recte se habeat quies publica, frequentia sint mercimonia, & opibus Respublica floreat: Quid tam à ratione, tam à sensu hominis Christiani, à fide quoque & religione Christi tam alienum? Nonne Sanctus Apostolus, sicut non nisi Deum vnum, & vnum baptisma, ita non nisi fidem vnicam agnoscere voluit? Et quæ inter Calvinum & Lutherum fingi vnitas potest; de Dominica Cœna asserente illo, quod hic pernegat & euertit? An ergo pugnantes, sibi que mutuo contradicentes sententiæ in vnâ possunt fidem coalescere? Et, si nihil interest, quid de Cœna Domini, ac alijs religionis nostræ mysterijs credatur: si non interest quoque, quæ qualisue de Baptismo opinio habeatur; non est cur Anabaptistas & eos qui sine baptismo moriuntur paruulos, Hæretici alij à salu-

à salutē excludant; aut cur vlli è priscis hæreticis
 damnari iure debuerint: & eo tandem res dila-
 bentur, vt hæresis nihil esse putetur; nec vlli sint
 reputandi hæretici: ac vt frustra Tito scribens *Ad Tit 3.*
 Paulus vitari præceperit. hæreticum hominem
 quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit,
 cum sit proprio iudicio condemnatus. Hoc ergo
 cum sit perabsurdum, nec ratione vlla dici aut
 admitti debeat, oportet vt posteriorem aduersa-
 rij sententiã amplectantur: hoc est. vt suã singuli ri-
 ta iactent fidē tanquã sola vera sit, & eos qui dis-
 sentiunt, à vero dicant aberrare: quod non est
 aliud, quam priuatum suum iudicium veluti cre-
 dendi regulam omnibus constituere. Sed vnde
 prærogatiuam illam præ alijs sibi deberi com-
 probabunt: vt quod seorsum ipsi sentiunt, ab om-
 nibus absque hesitatione tanquam purum Dei
 verbum suscipi debeat? Nam si non nisi vnica
 fides vera est; & hæc illa est, quæ in vnus aut
 plurium hominum animum cadit; necesse est e-
 os omnes, qui Deo placere & salui esse cupiant,
 vnã illam admittere & credere. Et quid hoc
 aliud est quam fidem in arena ædificare; si à sen-
 su humano, quem de ipsa scriptura diuina vnus
 aut plures homines sibi formant fidei veritas
 est definienda? Si de verbis Cœnæ rectè sen-
 sit Lutherus, pereunt omnes Calviniani: Si re-
 ctè Calvinus, Lutheranorum certa perditio est.
 Vtri ergo dabitur prærogatiua? Vterque se scri-
 pturam ducem sequi dicit: quod vt semper di-
 xerunt, ita semper dicturi sunt hæretici. An er-
 go nũc demum scriptura legi cœpta est? Non est
 igi-

igitur lecta aut intellecta ante exortos Lutherum
 Calvinum, Mennonem? Si nunquam ante magi-
 stros illos intellecta est scriptura, omnes igitur
 qui nos ab Apostolis ad hæc vsq; tempora præ-
 cesserunt à vera Christi fide exorbitasse dicendi
 sunt: nec quisquam illorum aut Deo placere, aut
 ad salutem pertingere potuit: quod sine fide im-
 possibile esse beatus Paulus ad Hebræos pronun-
 ciat. *Cap. 11.* Quid? Quod confessionis Augustanæ archi-
 tecti; qui eam veluti Proteum quendam in vari-
 as formas inconstantissimè transformâtes, à pu-
 ro etiam Lutheranismò multis in partibus defe-
 cerunt; quoties ipsis visum fuit à Luthero dissen-
 tire, & suam mutare Confessionem, toties in vni-
 uerso Christiano orbe fidem mutandam censue-
 runt, suam solam fidè pro vera & indubitata ha-
 beri volentes. In ipsis ergo discipulis suis primū
 naufragium fecit Lutherus. Quid inconstantius?
 si fides orbis vniuersi mutari toties debuit, quo-
 ties illis Confessionem suam in aliam atq; aliam
 libuit formam commutare: cuiusmodi inconstā-
 tia in ipsis quoq; Calvinianæ Institutionis, varijs,
 multumq; à se mutuo discrepātibus editionibus
 relucet. Mirum profectò; si ab vnius vel pauco-
 rum hominum tam inconstanti iudicio, & quidè
 nunc demum in fine seculorum, Christianæ &
 Catholicæ fidei veritas petenda fuit: eaque hæc-
 nus adè absconsa latuerit; vt nullū tempus post
 Apostolos proferri possit, quando id creditū fu-
 erit, quod vel Calviniani, vel Lutherani, vel hæ-
 retici alij nunc credere se profitētur: Vides Illu-
 strissimè Comes in quas angustias hæreticorum
 typhus

typhus redigatur: qui sicut quod volūt credunt; ita quoq; scripturam eo trahunt quo trahendam ipsi iudicant: suumq; de scripturæ intelligentiæ iudicium, credendi normam omnibus esse volunt. Hæreticis omnibus in more semper hoc fuit; vt sint philauti & præsumtuosi: qui (sicut Augustinus dicit) non solum videntes, sed & Illuminati à Christo videri volunt: & cum fastu illo, obstinatissimam pertinaciam cōiungunt. Sic hæreticos, Titum admonens, Paulus descripsit; vt delinquere illos dicat, subuersos esse, & proprio iudicio condemnatos: nempe hoc damnationi obnoxios illos reddit, quòd reiecto vniuersalis Ecclesiæ iudicio, privatam suam de scripturæ intelligentiæ iudicium omnibus tanquam ipsissimam fidem arrogantissimè obtrudere nituntur. At vera Christi fides indissolubili semper nexu cum humilitate coniuncta est, nec diuelli ab ea potest. Qui ergo verè credunt captiuant intellectum suum in obsequium fidei: nec suæ quidquam industriæ ac iudicio in explicanda scriptura tribuunt: sed audiunt ecclesiam, qua basis & columna est veritatis. Huic & suam fidem, & suū de diuinæ scripturæ sententia iudicium lubentes submittunt: sicq; ab omni præcipitis ruine lapsu, hoc est ab hæreticæ prauitatis contagio illæsi seruantur.

Sed longius progressa est epistola quam volebam. Caritas protrusit, & amor veritatis. Finem igitur facio: & cum B. Augustini verbis quæ ad Honoratum ille scripsit, hanc claudo epistolam. Et si ergo Comes Illust. docere non valco, mone

*Traet 45. in
Ioannem.*

Ad Tit 3.

*Aug. de viii
cred. ad Ho
noratum, c. 81*

re te tamen non desino: vt quoniam multi sapientes videri volunt, neque vtrum sint stulti, dignoscere facillè est; omni intentione votisque omnibus gemitibus denique, vel etiam si fieri potest fletibus, Deum deprecare, vt te ab erroris malo liberet, si tibi beata vita cordi est. Quod illustri viro Honorato hisce verbis scripsit Augustinus; hoc & ego Illust. Tuę scribo Celsitudini: nec alio fine, quam vt te reuocem ad eam fidẽ, in qua parentes olim tui & maiores omnes in Ecclesia catholica, à catholicis Ministris, ac Sacerdotibus, ritu etiam catholico, in Christo regenerati, eiusque corpori mystico per fidei catholice sacramentum, hoc est, per baptismum inserti fuerunt. Et Tua Illust. Celsit. nõne ad eundẽ modum in Ecclesia Bredana cum Catholica adhuc esset à nostri ordinis viro, cum insufflationibus exorcismis & vñctiõibus omnibus baptizata fuit? Catholica igitur Ecclesia omnes vos ex paganis Christianos effecit: Hęc tanquam mater in Christo vos regenerauit, & beatę vitę hæredes adscripsit. Huic igitur Ecclesię Comes Illustris fidem debes & obedientiam; & falleris profecto, si hoc vinculum quod baptismatis sacramentũ in te tuisque maioribus cõcilauit, dissolui putes posse. Vnicum esse Baptisma, Deum vnum, & vnam fidem, ex Paulina ad Ephesios scripta epistola iam pridem didicisse te puto; & tria hęc indiuiduo nexu semper debere esse coniuncta. Qui ergo baptismum nobiscum habes cõmunem, nõne & Deum vnum & vnam eandẽque debes fidem habere? Si ergo beata vita tibi

cordi

cordi est, vel nunc postliminio redi ad eam si-
dem, à qua post catholicum Baptismum per ma-
lignam educationem ignorans excidisti. Ignorantia
excusationi obtendi potest, & veniam mere-
tur. Habes in Apostolo Paulo exemplū; qui blas-
phemus antea, persecutor, & contumeliosus fuit:
sed misericordiam Dei consecutus est, quia igno-
rans fecerat in incredulitate. Qui errantē & per-
sequentem sequutus es hætenus, deinceps seque-
re resipiscentē: & pone animositatem illam, qua
nouæ legis sacerdotium & Ecclesiam catholicā
(cui Christianismum tuum, tuamque in Christo
debes regenerationem) huc vsque es persecutus.
Desine in posterum in matrem tuam Ecclesiam ca-
tholicam esse crudelis, desine esse ingratus. Nulla
huic cōparabilis ingratitude; nulla impietas exe-
crabilior. Stemmatis tui hoc postulat generosi-
tas. Clementiæ item tuæ hoc ratio exigit.
Ut ergo tu quoque Deum erga te clementem
aliquando experiaris, soluere debes istud impi-
jssimæ iniquitatis vinculum, quo confæderatis
Ordinibus te ipsum obstrinxisti simul & substra-
nisti: exire debes de medio illorum, & separari ab
ijs qui te illaqueauerunt; qui innexum & illigatū
retinent ad suam ipsorum voluntatem. Veniant
tibi in mentem illa, quæ è septem Machabæis fra-
tribus, secundus, quintus, sextus, & maximè septi-
mus, Tyranno, ac Iudici dixisse, in altero Macha-
bæorum libro referuntur. Illa tibi metum salu-
tarem (qui sapientiæ initium est) incutere pote-
runt; & ad vltiora deinde tuæ salutis consilia
ducere. Nam ego quidem cur tibi succenseam

1 Tim. 1.

2 Cor. 6.

non

non habeo; sed hos carbones ignis (sicut merito debeo) congero in caput tuum; vt vincam in bono malú. Noli, quæso, reluctari salutaribus monitis: noli aspernari hunc laborem. Per tuam te salutem obsecro: Lege, relegere epistolam quam mitto: & si quid in me esse putabis, quod ad salutem prodesse tibi queat; vttere, abutere. Pro meo modulo nihil officij prætermittam, vel verbo vno interpellatus: nec desinam quoque Dei misericordiam precibus pulsare (alijs quoque adhibitis comprecatoribus) vt de corde tuo velamé auferat Deus; & ab obliqua te ac distorta semita, quam huc vsq; calcasti, in rectam te deducat, & in viam salutis æternæ.

Graua Calendis Ianuarij,

Anno 1599.

F I N I S.